

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΧΡΟΝΙΑ ΙΖ' (ΕΣΑΜΗΝΟ Β')

Σάββατο Ἀθήνα, 24 Ὀκτωβρίου 1920

ΑΡΙΘ. 707

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ:

Κ. Γ. ΚΑΡΥΩΤΑΚΗΣ: Ποιητές—Ἀφιερωμένο
ΠΑΡΟΣ Δ. ΤΑΓΓΚΟΠΟΥΛΟΣ: Κάστρο.
ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΡΟΡΙΤΗΣ: Κριτικές σελίδες: Τὰ ἔργα τοῦ Μητσάκη.
ΑΛΕΞ. ΠΑΛΛΗΣ: Κοιτάζω.
ΑΓΗΣ ΛΕΒΕΝΤΗΣ: Γάμος.
ΜΙΧ. ΘΕΡΒΑΝΤΗΣ—**Κ. ΚΑΡΘΗΙΟΣ**: Δὸν Κιζιότης (συνέχεια).

Ο ΝΟΥΜΑΣ: Φαινόμενα καὶ πράγματα.
ΠΕΤΡΟΣ ΚΑΡΗΣ: Τὰ κρασιά τοῦ Κύρ Σεραιτή.
Κ. ΦΡΙΛΙΓΓΟΣ: Πόλη—Σμύρνη—Κρήτη.
Α. ΣΤΕΙΝΜΕΤΖ: Οἱ ἐπιγραφές τῆς Ἑβραϊκῆς Κατακόμβης στὸ Μοντερέννε τῆς Ρώμης.
ΑΠΟ ΒΛΟΜΑΔΑ ΣΕ ΒΛΟΜΑΔΑ: Νεοελληνικὴ φιλολογία.—Θεατρικά.—Χωρὶς γραμματόσημο.

ΑΠΟ ΤΑ ΒΡΑΒΕΥΜΕΝΑ ΣΤΟΝ ΤΕΛΕΥΤΙΟ "ΦΙΛΑΔΕΛΦΕΙΟ,"

ΠΟΙΗΤΕΣ

Πῶς σβύνετε, πικροὶ ξενητεμένοι!
Ἀνθάκια μου χλωμά, πού σᾶς ἐπῆραν
σὲ κήπους μακρυνούς νὰ σᾶς φυτέψουν.....
Βιολέττες κι ἀνεμώνες, ξεχασμένες
στά ξένα πού πεθαίνετε παρτέρια,
κρατώντας ἀργυρὴ δροσοσταλίδα,
βαθιά σας τὴν ἐλπίδα τῆς πατρίδας....
Χτυποῦνται, πληγωμένες πεταλοῦδες,
στὸ χῶμα σας οἱ θύμησες κ' οἱ πόθοι.
Τὸ φῶς πού κατεβαίνει τῆς ἡμέρας,
κι ἀπλώνεται γλυκάτατο καὶ παίζει
μ' ὅλα τριγύρω τ' ἄλλα λουλουδάκια,
περνάει ἀπὸ κοντά σας καὶ δὲ θιέπει
τὸν πόνο σας ὥραϊο, γιὰ νὰ χαϊδέψει
τὰ πορφυρὰ θρηνητικὰ μαλλιά σας.
Εἰδυλλιακὲς οἱ νύχτες σᾶς σκεπάζουν
κ' ἡ καλοσύνη ἂν χύνεται τῶν ἄστρων,
ταπεινοί, καθὼς εἰστε, δὲ σᾶς φτάνει.
Ὅλοῦθε πνέει, σὰ λίβας, τῶν ἀνθρώπων
ἡ τόση μοχθηρία καὶ σᾶς μαραίνει,
Ἀνθάκια μου χλωμά, πού σᾶς ἐπῆραν
σὲ κήπους μακρυνούς νὰ σᾶς φυτέψουν.

ΑΦΙΕΡΩΜΕΝΟ

Στὸν ποιητὴ Χαρίλαο Σακελλαριάδην
πού, φοιτητὲς, γλεντούσαμε μαζί.

Φοδᾶμαι πῶς ἐτέλειωσε, Χαρίλαε,
γιὰ μένανε ἡ ζωὴ μας τῆς Ἀθήνας,
πού ὅμοια γλυκὰ καὶ μὲ τὸ γλέντι ἐκύλαε
καὶ μὲ τὴν πίκρα κάποτε τῆς πείνας.

Δὲ θάρθω πιά στὸν τόπο πού πατρίδα μου
τὸν ἔδωκε τὸ γιόρτασμα τῆς νιότης,
πικρὰ περαστικὸς, μὲ τὴν ἐλπίδα μου,
μὲ τὸνειρο πού ἐσβύστη, ταξιδιώτης.

Προσκυνητὴς θὰ πᾶω, κατὰ τὸ σπῆτι σου,
καὶ θὰ μοῦ ποῦν δὲν ξέρουνε τί ἐγίνης.
Μ' ἄλλον μαζί θὰ ἰδῶ τὴν Ἀφροδίτη σου
κι ἄλλοι τὸ σπῆτι θάχουν τῆς Εἰρήνης.

Θὰ πᾶω πρὸς τὴν ταβέρνα, τὸ σαμιάτικο
πού ἐπίναμε γιὰ νὰ ξαναζητήσω.
Θὰ λείπεις, τὸ κρασί τους θάναι ἀλλιώτικο,
ὅμως ἐγὼ θὰ πῶ καὶ θὰ μεθῶσω.

Θ' ἀνέβω τραγουδώντας καὶ τρεκλίζοντας
στὸ Ζάππειο πού ἐτραβούσαμεν ἀντάμα.
Τριγύρω θάναι ὥραϊα, πλατὺς ὁ ὁρίζοντας,
καὶ θάναι τὸ τραγοῦδι μου σὰν κλάμα.

Κ. Γ. ΚΑΡΥΩΤΑΚΗΣ

ΑΠΟ ΤΑ ΝΗΣΙΑ ΤΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ

ΚΑΣΤΡΟ

Μὲ ξέβρασε καὶ μένα τὸ κύμα σὲ κάποιο νησί, πού
ἀνθούνε οἱ λεμονιές τὴν ἀνοιξή καὶ τὸ πέλαγο εὐω-
διάζει, ὡς λένε. Τὸ κάστρο, στὸ ἔμπα τοῦ λιμανιοῦ,
μοῦ τραβῆξε τὴν προσοχὴ μου ἀμέσως, καὶ μόλις
πάτησα τὸ νησί τὸ εὐλογημένο, θέλησα νὰ δῶ τὸ κά-
στρο ἀπὸ κοντά, νὰν τὸ ψηλαφήσω μὲ τὰ χέρια μου,
νὰν τὸ νοιώσω μὲ τὴν ἴδια τὴν ψυχὴ μου. Βενετσιάν-
ικο ρημάδι, μοῦπε κάποιοις γέροντας, πού διάβαζε
τὰ παλιὰ τὰ βιβλία.

Τὴ νύχτα μὲ τὸ φεγγάρι πέρασα τὴ θολωτὴ καμά-
ρα του, πού λὲς καὶ περιμένε νὰ διαβεῖ κάτωθι τῆς
γκόντολα βενετσιάνικη. Σκεθρῶμένο τὸ κάστρο μπρο-
στά μου, γερασμένο ἀπ' τὰ χρόνια κορμί, ἀλλοῦ σκα-
μένο ἀπ' τὸ κύμα, κι ἀλλοῦ ρελασμένο ἀπ' τὸν Και-
ρὸ, ἀγνάντευε πέρα τὸ πέλαγο καὶ τὸ στρωτὸ γαλά-
ζιο κύμα δεχότανε, τραγοῦδι ἀπέκοσμο καὶ θρούλο πὲς
μακρυσμένο.

Χρόνια παλιά!

Φλόμπουρα γύρα καὶ πολεμιστρες καὶ μὰ γεννιά
πολεμόχαρη νάγρυπνάει. Σίδερο κι ἀτσάλι στὰ θέ-
μελά του, κι αὐτὸ γιγαντένιο κι ἀκατάλυτο, σωστὸ
πετροθεριό, φοβέρεχ στὸν κουρσάρο τὸν ἀελατῆ. Πέ-
ρα, στ' ἀνοιχτά, πανιά φλογισμένα στὸν ἥλιο, καὶ μέ-
σα στὴ σιδερόφραχτη πολίτειά στήθαια φουσκωμέν'
ἀπ' τὸν Ἔρωτα, κι ἀνεμόσκαλες τὸ δεῦλ στα παρε-
θύρια. Βενετσιάνικα λιοντάρια σκαλ' ὁμένα στὴν ψυ-
χὴ μέσα καὶ στὸ λιθάρι ἐπάνω. Κι ὅπου χάλασμα, καὶ
ρέπιο, καὶ ρημάδι, πόσα ὁράματα καὶ θνεῖρα πόσα!
Μούσουλια καὶ πολυτρίχια στὶς θαλασσινὲς τὶς κοσφά-
λες τῶν βράχων, κι ἀγριοπερίστερα καὶ πουλάδες νὰ
σκίζουν τὸ γαλάζιον αἰθέρα, ὅμοια σπαθιά δίκοντα,

στήν καρένα του φτεροκάραβου, στη ματιά της Ξανθιάς π' ἀγναντεύει. . . .

Μά, τώρα ! —

Τώρα, λιανολίθαρα σκόρπια δώ και κεί, κάτι σιωές ασάλευτες στο κύμα επάνω, κ' ένα φεγγάρι ν' ἀρμενίζει στα γκριζόβολα σύννεφα, — λαμπάδα τρεμάμενη στο ξόδι των Ὠρών που γυρνᾶνε. . . .

Πόσον καιρό με κράτησε τὸ πέτρινο τ' ἀκρογιάλι κοντά του, καλὰ — καλὰ δὲ θυμᾶμαι. Μὰ τὸ Κάστρο πάντα, κάθε βραδιά, με δεχότανε πλάι του, προσκυνητὴ σὲ θαμπὸ ἕνα δράμα, ξυλάρμενο καρᾶδι, πού τῷφερνε ὁ Καιρὸς ἀδελὰ του ν' ἀράξει.

Καὶ τότε τραγούδια καὶ μαντολίνα καὶ κηδάρες μούφερνε τᾶγέρι, καὶ τότε τὸ κύμα τ' ἀνάλαφρο μούστελνε ὡς τ' ἀχνεὶ πού κρεμιάμουνε δικές του μουσικὲς μελωδίες.

Καὶ μιὰ νύχτα ἀγριεμένη, — πού δὲν εἶχε πιάσει τὸ μεσημέρι βαλὸρι ἀπ' τὸν Καιρό, — ἐγώ, τὸ ξυλάρμενο πὲς τὸ καρᾶδι, βρέθηκα ξανά στο Κάστρο ν' ἀντικρύσω τὴ μάνητα τοῦ πελάγου :

Θολοῦρα πέρα καὶ καταχνιά, καὶ τ' ἀστέρια, μάτια βουρκαμένα, θαμπὰ νὰ φωτᾶνε. Τὸ κύμα γιγαντένιο, μανιασμένο, θεριό, νὰ μουνγκρίζει, νὰ σκούζει, νὰ ρυάξεται, κ' οἱ ἀφροί — ποιὲς ἐλπίδες ! — ν' ἀσπρογαλλιάζονε τότε. Καὶ μέσα στὴ χειμωνιάζαλη καὶ στὴν ὀργή, τὸ Κάστρο πάλι, τότε νὰ τρίζει καὶ νὰ βογγᾷ καὶ νὰ μοίρεται, καὶ τότε νὰ ὀρθώνει τὸ πέτρινο κουφάρι του σὲ στερνὴ μιὰν ἀμάχη.

Καὶ τὸ κύμα νὰ σκάβει τὰ ρεποθεμέλᾳ του, νὰ γλύφει τὸ λιθάρι, κ' οἱ χάρμπες νὰ τρίζουνε, κ' ἡ κομάρα νὰ λιγάει κάθε τόσο.

Κάτι νὰ μοῦ σφίγγει τὴν ψυχὴ μου αἰστάνθηκα. Κι ὡς εἶμουνε στὴν κορφὴ του ἐπάνω καὶ γύρω μου θολοῦρα καὶ νέφια καὶ καταχνιά, κι ἀγνάντια μου τὸ βλέμμα τοῦ Φάρου μόλις νὰ θαμποφέγγει, θάρρεψα τὰ λιθάρια νὰ παίρνουνε ἀνθρώπου ψυχὴ, καὶ κ' αὐτὴ νὰ ζητάει βοήθεια.

Θάρρεψα πὼς εἶχε ψυχὴ τ' ἄμοιρο καὶ κάτι ζητοῦσε, κάτι σὰ νᾶθελε. Ξεχασμένο ρημάδι σὲ μιὰν ἐποχὴ πού λίγοι τὸ νοιώθανε. Πὼς σὲ πονοῦσα ! — Καὶ πέρα τὸ πέλαιο ἀφρισμένο, τὸ κύμα βουνό, ἀφροί, σύννεφα, κι ἀνέμοι χίλιοι κι ἀπὸ χίλια σκευὰ.

Καὶ τὸ κάστρο, — ἀλλ' του ! — σακατεμένο, ρημαγμένο, σκεδρό, ν' ἀγωνίζεται ὄρες στοῦ βορριά τὴ μανία, καὶ στο κύμα νὰ δέρεται ὡς ψυχὴ προτοῦ σβύσει. Καὶ τότε νὰ τρίζει καὶ νὰ βογγᾷ καὶ νὰ μοίρεται, καὶ τότε νὰ ὀρθώνει τὸ πέτρινο κουφάρι του σὲ στερνὴ μιὰν ἀμάχη.

Ἔσκυφα καὶ χάδεψα τὸ κάθε λιθάρι του με συμπόνια. Καὶ μιὰν εὐκὴ ἀνέθηκε στὰ χεῖλιά μου γιὰ κείνο :

— Νὰν τὸ πάρει τὸ κύμα κι ὡς θρύλος πιά ν' ἀπομείνει στο βυθὸ τοῦ πελάγου.

ΠΑΝΟΣ Δ. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΚΡΙΤΙΚΕΣ ΣΕΛΙΔΕΣ

ΜΙΧΑΗΛ ΜΗΤΣΑΚΗΣ: *Φιλολογικά ἔργα τόμος Α': Ἀθηναϊκαὶ σελίδες*

Ἡ τραγικὴ μοῖρα πού πολλές φορές ὡς τώρα χτύπησε μετὰ τὸ χέρι τῆς τῇ φτωχῇ μας λογοτεχνίᾳ, στο πρόσωπο λειτουργῶν τῆς τιμῶν, αὐτὴ πού κατὰ τρόπο περίεργο, σὰ στρίγγλα, παραμονεύει γιὰ νὰ πνίξει τὰ καλλίτερά της παιδιὰ, δὲ θέλησε νὰ μᾶς ἀφήσει νὰπολάψουμε καὶ τὸ ἔργο τοῦ Μητσάκη ἀκέραιο. Ὅταν ἀναγκάζεται κανεὶς νὰ σταματήσει ἀπότομα τὸ δημιουργικὸ τοῦ ἔργο σὲ ἡλικία 28 μόνο χρονῶν, κάθε κρίση γιὰ τὸ ἔργο αὐτὸ γίνεται ἀναγκαστικὰ ἐπιφυλακτικὴ. Τί μᾶς ἔδωκε τὸ ἐκλεχτὸ ταλέντο τοῦ Μητσάκη στὸ ὀλιγοχρόνιο διάστημα τῆς δημιουργικῆς του δράσης, θὰ τὸ ἰδοῦμε συγκεντρωμένο σὲ λίγο, χίρη στὴ φωτεινὴ ἔμπνευσή τῆς καλῆς ἐκδοτικῆς ἐταιρίας «Τύπος». Τί μπορούσε ὅμως νὰ μᾶς δώσει μιὰ μέρα τὸ ταλέντο αὐτὸ ὠρμισμένο πιά, μεστήμενο, αὐτὸ μόνο με ἀναλογικoὺς στοχασμοὺς μπορούμε νὰ τὸ φανταστοῦμε. Γιὰ ἕνα πρῶμν μόνο μπορούμε νὰ εἴμαστε βέβαιοι. Ὁ Μητσ. εἶτανε ἕνα ξεχωριστό, δυνατὸ ταλέντο. Ὁ πρῶτος τόμος μετὰ τὸν τίτλο «Ἀθηναϊκαὶ Σελίδες», πού ἔχω μπροστά μου, τὸ ἐπιβεβαιώνει ἀδίσταχτα. Θὰ ῥθύνει ὕστερις κ' οἱ ἀκόλουθοι τόμοι νὰ τὸ προσεπικαιρῶσουν. Ὑπολείπεται νὰ ἰδοῦμε πὺ πρέπει νὰ καταταχθεῖ τὸ ἔργο τοῦ Μητσάκη. Μὰ γιὰ νὰ ἐπιχειρήσει κανεὶς τέτοιο πράμα, πρέπει νὰ ἔχει μπροστά του συγκεντρωμένο ὅλο τὸ ἔργον. Στὴ μνήμη μου δὲν μπορῶ νὰ ἐμπιστευτώ, ἔτσι, σκόρπια καὶ σὲ διάφορες ἐποχὲς πού ἔτυχε νὰ γνωριστῶ μετὰ ἔργα τοῦ Μητσάκη. Χρειάζεται ἕνα ξαναδιάβασμα μετὰ καινούριο μάτι, ἕνα ξανακοίταγμα ἀπὸ πῶς κοντά, γιὰ νὰ κατασταλάξει κανεὶς σὲ ἕνα ὀριστικὸ συμπέρασμα.

Γι' αὐτὸ εἶμαι ὑποχρεωμένος νὰ περιοριστῶ στὸν πρῶτον τόμον. Κι ὡς τόσο, πόσο χαρακτηριστικὸς καὶ μόνος αὐτὸς ὁ τόμος, μετὰ τὴ συντομία του. Ὑποθέτω πὼς οἱ ἀκόλουθοι τόμοι δὲ θάχουνε νὰ προσέτινουν τίποτα σὲ ὅ,τι μετὰ τρόπο χαρακτηριστικὸ, ὀριστικὸ, μᾶς δίνει τὸ διάβασμα τῶν περιεχομένων τοῦ τόμου αὐτοῦ. Ὁ κ. Ταγκόπουλος, πού ἐπιμελήθηκε τὸ συμπαθητικὸ πρόλογο τοῦ βιβλίου αὐτοῦ, μετὰ τὴν ἄμνητη κριτικὴ δευδρόκεια πού τονε χαρακτηρίζει, ὑποστηρίζει πὼς ὁ Μητσάκης «ἀνέβασε τὴ δημοσιογραφία ἕως τῇ λογοτεχνίᾳ». Τὸ ἴδιο πάνω κάτω πιστεύει κι ὁ Παλαμάς σ' ἕνα ἀρθρο του γιὰ τὸν Μητσ. πρωτοδημοσιευμένο στὴν Ἐλευθεροφ. Ἐστία, κ' ὕστερα μπεσμένο στὴ συλλογὴ τῶν «Πρώτων Κριτικῶν» του. «Τὰ διηγήματα τοῦ Μητσάκη συνορεύουν πρὸς τὴν δημοσιογραφίαν μὰ καὶ πρὸς τὴν ποιήσιν καὶ πρὸς τὴν ρητορικὴν», γράφει στὸ ἀξιόλογο ἀρθρο του. Στὸν τόμον πού ἔχω μπροστά μου, δὲ βλέπω τίποτα πού θὰ μπορούσε νὰ χαρακτηριστεῖ γιὰ δημοσιογραφικὸ, ἔξόν ἀν' στὸν δρο δώσουμε ἕνα νόημα πλατύτατο. Πιὸ σωστὰ θὰ μπορούσαν νὰ χαρακτηριστοῦνε γιὰ διηγήματα. Ἡ «Κυρὰ Κώσταίνα» εἶναι ἕνα τέλειον διήγημα, ὅπου μιὰ γνωστὴ ξεμονάστρια τῆς Ἀθήνας μεταβάλλεται γιὰ μιὰ στιγμὴ σὲ κήνωρα τῆς δημόσιας ἡθικῆς, μετὰ τὸ σκοπὸ νὰ ξεμεταλλευτεῖ αὐτὴ ἡ ἰδία